

Nro 36.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben Octobernek 31-dik napján 1794.
esztendőben.*

Nagy Britannia.

Egy Oct. 10 ik napján költ Londoni levélből olvassuk, hogy azok között, a' kik a' király szentséges személye ellen való őszve esküvéssel vádoltattak, és a' titkos Tanács által szoros kérdőre is vonattattak, ketten, u. m. *Bayley* és *Bar-ker* szabadon botsátattak. — Sokan úgy vélekedésben vagynak e' tárgy felől, hogy a' vádoló többet szóllott, mint sem kellett volna, és hogy az a' nyil, mellyről a' mondatott vala, hogy a' Király mellyébe készitetett, épen nem ezen gonosz végre tsináltatott volna annak mestere által. — Bár

úgy volna a' dolog, valósággal egy nemzetnek sem szolgál ditfösségére, a' mellyben illy gonosz feltételű tagok találhatnának, noha arról nem tehet az egész nemzet. — Egy *Holcroft Tamás* nevű ember, a' ki ugyan a' többivel együtt meg nem fogtattatott; de a' ki ellen hasonlóképen vádoló Bilt adott be a' biráknak a' *Jury*, t. i. a' Királyi fiscalis, önként a' birák eleibe menven, így szólt a' Titkos Tanátsnak előülőjéhez: „Uram! úgy hallom, hogy én is a' király ellen való ölzve esküvésnek vétkével vádoltattam volna, és ime ezen végből jelenek meg a' birák előtt. — Ha bűnös vagyok, azt kívánom, hogy vétkemnek egész folyamatiya; de ha ártatlan vagyok, ártatlanságomnak okai és környülállásai is tétessenek közönségesekké. — Mellyre így szólt az Elöülő:” Én, *úgymond*, az urat nem esmérem, és így nem is tudhatom, a' vádoltatott személyek közt legyen e', avagy nem. *Holcroft*: Én sem tudhatom azt. *Elöülő*: Az én értelmem szerént tehát jobb volna az úrnak halgatni, mivel több hasonló nevezetű emberek is lehetnek. — Mindezekre figyelmetessen halgatván a' *Jury*, a' fogd megeket bé hivatta, és *Holcroft* uramat nyakon kapatván olly helyre dugatta, a' hol nem mindenkor láthattya a' napnak világát. — A' meg fogtattatott azt kívánta hogy engedtesse meg vele együtt a' titoknokjanak is bé menni a' tömlöczbe, holott ő maga fogja magát és ügyét védelmezni. — Mellyre azt válaszolta a' biró, hogy ő azt meg nem engedheti, és hogy annak idejében, fognak melléje prokátorok adattatni.

A' napkeleti Indiai kereskedő társaság, Oct. 9 ikén közönséges gyöllést tartott, mellyben leg elsöben is a' jelenvaló Frantzia háborúnak folyamattya, és az Angliai királynak pénzbeli fel segitése fordúlt elő. — A' Társaságnak előülője *Lushington* úr Frantzia Országának mostani állapattyát és igazgatásának formáját, az Angliai Constitutióval ölzve hasonlítván, azt mondotta,

hogy ennek fenn tartásáért, és még maradásáért
 kész tehetségének egy harmad részét is feláldozni.
Fitzgerald úr is tördította amannak belzedjét, 's
 azt állította, hogy még most elegendő tehetség
 legyen a' Társaságnak a' király felsegélésére. —
 Egy *Henchmann* nevű gazdag kamarában az
 értelemben vót, hogy jobb volna a' Társaságnak
 költségén egynéhány regementet felállítani és
 azokat az egész háború alatt tartani. — Mások
 azt javasolták, hogy minekeelőtte valamire ha-
 tároznák még magokat, szükseg volna a' jelenvaló
 környüállásokat, a' hadakozásnak kárai, halz-
 nait, és következéseit jól meg hányni venni, és
 fontolni. Erre a' Londoni Lord Major, az az,
 fő polgár mester *Mesurier* úr, a' ki önnön maga
 is nagy kereskedő, és egy nevezetes tagja a' Társaságnak (mert NB. a' leg nagyobb rangú ember
 sem szégyenli Angliában a' kereskedést, úgy hogy
 a' meg holt Gróf *Chattam*nak II. György ki-
 rály idejében igen híres miniszternek egyik fia ud-
 vari miniszter, az előttünk igen esméretes *Pith* úr,
 a' másik pedig kereskedő, és többnire minden
 Angliai nevezetes familiáknak ősei kereskedők
 vóltak, 's az által készítettének magoknak utat
 méltóságaiknak elérésére) azt felelte, hogy ezen
 tárgynak meg határozásával csak 14 nap kesedei-
 mezni is káros volna; hogy Hollandiának igen
 veszedelmes környüállásai nem engedik a' haio-
 gatást; hogy ha Hollandiát el foglalthattya az e-
 lénség, Angliai sem menekedhetik meg körmök-
 től, hogy ha a' tengeren diadalmat vehetnek a'
 Frantziák, leg elsőben is az Indi-i Társaságnak
 örökségeit és gazdagságát fogják el foglalni igye-
 kezni, 's akkor olztán mindnyájoknak kó'du ó
 pálczára és tarifnyára kell szorúlniok. Ezen, 's
 ezekhez hasonló hathatos ki fejezések által arra
 birattatott a' Társaság, hogy mindnyájan, egyen-
 lő szívvvel és akarattal köteleztek magokat a'
 királynak hathatos segítségére.

Értéséré esvén az Admirálisnak, hogy hat

linea hajót küldötenek volna a' Frantziák nap-nyugoti Indiába; hogy hat linea hajó és 3 fregatta repült volna ki a' Brestiai ki kötő helyből a' közép tengerre, a' napkeleti Indiáról vissza jövő gazdag kereskedő flottának felkeresésére és elragadására, nagy lélelembe estenek a' Londoni gazdag kereskedők, 's mingyárt azon esedeztek az Admirálisnál, hogy elegendő fedező és kísérő hájok küldetessenek azoknak eleikbe. El is küldetett Lord *Howe*, és már örömmel hallották a' nyughatatlan szívű kalmárok, hogy mind az ellenség markából, mind a' tengeri veszedelmes szélveszek közül ki menekedtek kereskedő hajóik. Azomban más felől számós kereskedő Anglus hajókat tsiptenek el a' Frantziák, melly miatt nagyon fel emelkedett *Assecurancnak* az árra (h).

(h) *Assecurance*, az *Assecuratoroktól* vette eredetét, ezek pedig ollyatén személyek, és kivalképen kereskedők a' tengerre fekvő városokban, a' kik a' tengeren másuva küldetett jószágért és hajókért, bizonyos jutalom fizetés alatt jól állanak, és arra kötelezik magokat, hogyha azon hájó, vagy a' tengeri szélveszek közt el veszend, vagy háborúnak idején az ellenség által el vétettetik, ők az egész hajón levő portékának az arrát le fogják fizetni. Az *assecurance* 8, 10, 12, és a' veszedelmes időkben 20, 25, sőt 40 forintból is áll százért, úgy hogy, ha a' hajón 6000 forint ára jószág vagyon, az *assecurator* 600 forintot nyer, hogyha az a' hájó szerentséssen meg érkezik; ellenben, ha vagy el süllyed, vagy az ellenség által el vétettetik nem csak az *assecuratiojának* jutalmát elveszti, hanem ennekfelette a' 6000 forintot is le kell néki fizetni. És így ez az *assecuratio* csak tsupa koczkajáték mellyben sokat nyerni és veszteni lehet. Mennél veszedelmesebb az idő, annal jobban öregbedik

Nagy-Britanniának minden regularis seregei, akár egész számmal legyenek azok, akár nem, készülni, és Hollandiának védelmezésére menni parantsoltattak. A' Londoni levelek azt hirtetik, hogy a' Britanniai és Hannoverai seregeket a' Brunsvigiai uralkodó herczeg fogja ennekutánna commandirozni, a' Yorki herczeg pedig amannak vezérése alatt all-kormányozó hivatalt viseini. A' tengeren is nagy készülétek tétetnek N. Britannia részéről, kiváltképen a' mioltá egész erejeket Hollandia ellen fordították a' Frantziák. — Az északi vagy német tengerbe két linea hajó, és 5 fregatta küldetett a' Fr. rabló hajóknak megzaboláztatásokra. — Madritból az a' hir ment Londonba, hogy a' Spanyol király, jövő 1795 ik elztendőben is tellyes tehetsége szerezént fogja a' Frantziák ellen való haborút folytatni, melly leg inkább a' szövetséges fejedelmeknek békességre, vagy hadakozásra lejendő magok meg határozásától fog leg inkább függeni, mivel ha ezek békességre találnak lépni, akként a' Madritti udvarnak is másként kell gondolkozni.

Frigyes Belgyiom.

A' múlt postán költ Kurirunknak utólsó lapján emittettük egy két szóval, *Herzogenbuschnak* Frantziák által, Octob. 10 dikén lett el vétetését. E' történetről azóltatól fogva mi is kettős tudósitást vettünk, a' mellyet Erd. Olvasóinkal is közleni szoros kötelességüknek tartjuk. Hanem szükség leg elsőben is annak fekvését, nagyságát, erősségét és egyéb mivóltát esmérnünk. — *Her-*

---

az assecuratióknak meg jutalmaztatása. Illyetén assecuraló társaságok vagynak Antverpiában, Amsterdamban, Hamburgban, Londonban és Marsiliában is s. e' t.

zogenbusch (deákul *Sylva Ducis*, Frantziául *Bois le Duc*) Hollandiai Brabantziában fekszik, nagy, nepes, és jól meg erősített város, az Aa és Dommel vizének öfzve folyások köz, melyek a *Crevecoeur* erősségéül a' Maas kebelébe omlik. Az említett két folyóviz számos tsatornában foly a' várason keresztül, és va amennyi ága vagy a' vízi tsatornának, annyi az azokon levő hidaknak száma is. — Koróskorú erős kofalakkal, bastyákkal, és sánzokkal van körül vétetve, a' váras is nem gyenge, és a' mostani építés mesterségének reguája szerént nagyon készítettve. — A' lakosok valzonnal, tövel, és kés mivvel kereskedők, rész szerént Catholicusok, rész szerént Reformatusok, ezek hatalommal, amazok pedig számmal erősebbek. — A' várasnak egész környékét, melly a' Geografiában *Maire de Bois le Duc*, az az Majoratus Sylvae Ducis - magyarul herczeg erdő majorságának neveztetik, haborúnak idején, a' sok tsatornáknak segítségével által bé lehet vízzel borítani. — Most is bé volt borítva, de csak ugyan ki nem alhatta sokáig a' Frantzia artiléria tüzet. — A' feljebb említett két tudósításnak egyike *Amsterdamban*, a' másika pedig *Hágában*, de mindkettő ugyan azon egy napon, t. i. Oct. 14-diken költ. Az *elsőnek* rövid summája ez: *Herzogenbusch*, úgymond, Oct. 10-dikén capitulált. — Az oda való fő kórmányozó a' Hessen-Filipstali herczeg ezen végből *Pichegru* Frantzia Generál taborába küldötte Gróf *Rechterent*, a' *Bedaud* regementjének Obesterét, a' ki a' capitulationnak pontyait a' nevezett Fr. vezérrel fel tette, és tökélelességre is vitte. — Tovább is védelmezte volna magát az abban lévő Hollandus őriző sereg, ha az ottan, és közte uralkodott nyavalyák engedték volna. — E' volt leg főbb oka a' vár fel ádatásának. — A' *Crevecoeur* erősségnek elvesztése is siettette ennek esetét. — A' benn volt őrizet, a' hova tétzeni fog, oda mehet, hanem hadi esküvéssel kellett magát arra kötelezni, hogy valameddig a' haború tart, vagy Fr. rabok

kal fel nem tseréltetik, addig nem lesz annak szabad fegyverrel szolgálni a' Frantziák ellen. Az ott tartzkodott Frantzia emigránsoknak nem adott szabadság az onnan való ki költözésre. Az *utólsóbb*, az az, a' Hágai levél ekként beszéli elő e' történetet: Tegnap előtt érkezett ide *Herzogenbuschból* Gr. *Rechten*, azzal a' hirrel, hogy az oda való erősség, múlt pénteken, az az, Octob. 10-dikén capitulatio mellett által adattatott a' Frantziáknak. — A' mint értésünkre esett, épen azok a' capitulatiónak pontyai, a' mellyek vóltak a' *Crevecoeur* erősség fel adattatásának. Az ostromlás alatt sok házak meg kárositattak. — A' Stutzosok épületében támadt tűz által minden szomszéd házak porrá égtek. — *Kinsbergen* Admiral Seelandiából ide érkezett, és a' fő Kormány székkel való hosszas együtt tanátskozása után, a' helytartó Fejedelemmel, és az Orániai örökös herczeggel Amsterdamba ment a' tartományt védelmező rendeléseknek meg tételére s. a' t.

A' Hollandiai Geldriából, nevezetesen *Ninwegenből* ollyatén tudósítás ment Haagába, hogy annak környékén negy vagy öt ezer főből álló Angliai és Scotziai gyalogság táborozik (i), hogy

---

(i) Geldria (*Ducatus Geldriae*) egy a' Hollandiai, avagy frigyos Belgiomi öszve szövötközött hét tartományok között. Északra Transisalinalal, és a' Nemet-Tengernek deli öblevel; napkeletre a' Cliviai herczegéggel és a' Monasteriumi püspökséggel; délre a' Jülichi és Limburgi herczegségekkel, napnyugotra pedig a' Brabancziai és Hollandiai tartományokkal határos. Felső és alsó Geldriára osztatatik fel; a' felső egészen ketfelé vagon választva az alsótól, és a' Cliviai herczegség, a' Meursi Grófság, a' Kolóniai Ersekség, a' Lüttichi püspökség, és a' Jülichi's Brabantziai her-

az Oct. 7-dikén ottan által marsirozott Hassiai gyalog regiment, ismét villza tért, 's Gravébe ment; hogy a' nevezett napon négy, vagy öt Anglus lovas regiment ment oda, 's annak mezején sátozt ütött; hogy a' Yorki herczegnek főkvártélyá Oct. 11-dikén még ott vólt; hogy 3000 Anglus gyalogság kvártélyoztatott bé az oda való temp omokban, nem talaltatván üres hely a' lakosoknak házaikban; hogy *Batenbourg* alatt, (*Ninwegentől* hét mérföldnire) általmentek a' Frantziák a' *Maas* vizén; hogy már az *Utrechti* tartományba is bé ütöttek, és hogy nem messze legyenek *Amersfortól*, sőt hogy *Tielig* ki járnak portázó lovasjaik hogy *Amersfortnak* lakosai nem örömet akarják városoknak környékét vizzel bé borítani, mint-hogy ez által sok ezer ember örökös szegénységre juttatna s. a' t.

Hadi Történetek.

Leg közelebb azt adja értésünkre a' Fels. hadi Cancellária, hogy *Gr. Clerfayt* hadi Tár-

czegségek közt fekszik, egészlen 1713-ik eszten-deig a' Spanyol Monarchiához tartozott, ekkor adattatott által mosani urainak; egy része az *Austriai* házhoz, más része a' *Hollandusokhoz*; harmadik része pedig a' *Prussiai* királyhoz tartozik. — Az *Austriai* rész *Rüremondot* és annak környékét foglallya magában; a' *Hollandiai* rész *Venloona* és *Stevensvetnek* vidékét; a' *Prussiai* rész pedig *Geldria* városát, *Geldriának* több és nagyobb részével. — *Alsó Geldria* egészlen a' *Hollandiai* respublikáé, minden egyéb tartományai közt leg nagyobb, magában foglallya a' *Zütphaniai Grófságot*, *Hollandia*, *Utrecht*, *Transisallana* tartományok, a' *Monastériumi* püspökség, és a' *Kliviai* 's *Brabancziai* herczegségek közt fekszik, földje jó és bőv gabonát terem s. a' t.

mester a' Yorki herczeggel lejendő egyességének eszközésére, fenn tartására, védelmezésére, és a' Hollandiai tartományoknak fedezése véget, Oct. 20 dikán ismét egynéhány batalliont és escadronot küldött a' *Düsseldorf* és *Wesel* közt tábo-rozó *Werne* Cs. K. Feld. M. Lajtnant seregének öregbitésére.

Albert Saxoniai és *Tessen* herczeg is azt írja Oct. 20 dikán *Schwetzingeni* fő kvártélyából, hogy az előtt négyed nappal *Zellerhöhen* felé menni szándeko-zott az ellenség, hanem illendő el fogadására kimenvén eleibe *Blücher* Prussus Generál Major, ismét vissza vonta magát, és a' bé következett éjjel *Albsheim* mellett hat batal-lionnal kötözött által a' *Pfriem* vizén — Nehány napokkal ezután, egy Frantzia portizó tsuport ment által *Bockenheimon*, mellyett észre vevén *Blücher* regementjebeli lovas kapitány *Kamke*, utánna eredt hulzárjaival, és rész szerént le vagdalta, rész szerént pedig el fogdosta Ugyan azon napnak estéjén 5 vagy 6 száz lovas Frantzia indult ki a' *Wolfradt* regementének külső örállói ellen, és eleinte vissza is nyomták ezeket, hanem segítsége érke-zvén ezeknek, amazokat vissza haj-tolták. — Azon idő tájban ment 500 Frantzia a' *Honheim* mellett állott tábori külső vigyazok ellen; hanem jókor észre vevén fel tételeket *Loos* fő strazsamester, *Blücher* regementéből két escadronnal eleikbe ment, 30 embert közzülök le vá-gott, ugyan annyit, vagy még többet, és 15 o-vat el fogott, a' többit pedig vissza üzte. Azon idő közben a' *Blücher* regementének Comman-dánsa, *Plec*z Obristlajtnant egy divisio Cs. I. szabad hulzársággal, kiket *Lovász* fő strázsa me-ter vezetett, és a' *Blücher* regementének 3 escadronnyával *Loos* fő strazsamesternek segítségér-menvén, kéttzer tamadta meg a' Frantzia kaval-lériát, és egész *Kirchheimig* vissza nyomta, melly velek való tsatazásában, ő maga kevés, de az ellenség sok embereit vesztette el, e' mellett egy-nehány embere és lova fogattatott el.

Az Olaszországban táborozó Cs. K. seregeknek a fő kormányozója, Gr. Wallis hadi Tármester, azt írja Oct. 17 dikén Aquiban lévő fő kvartélyából, hogy még most is abban foglalatoskodik az ellenség, hogy az Apennini hegyekből a' tenger partjára vivő utakat sántzok által bátorosossokká tehesse; hogy Vado és Finale közt egynehány bataliont hol ide, hol amoda küldöz, 's ilyenképen akarja seregeinek számát el titkolni; és hogy oda még ekkorig semmi segítő seregek nem mentenek Frantzia Országból; és hogy Octob. 6 ikáig St. Reno és Vintigmilia mellett egynehány száz Frantzia lovasoknál egyebet senkit sem látanak ki külcött kémjei, azok is pedig Onegliából Nizza felé uaztanak s. a' t. — Imé ezek azok, a' miket a' Fels. udvari hadi Cancellária, a' legközelebb múlt szerdán délután, a' Bétsi diarium által közönségesekké tétetett. Minekelötte a' Német Birodalombeli maganos és közönséges leveleknek jelentéseit elő számlálnánk, lássuk, mit beszéll a' nevezett Bétsi udvari diarium a' Frantzia árniadiának levegő egben repülő hajójáról, és az abban hajókázni szokott új Frantzia seregről.

Coutelle, a' levegő égben hajókázó seregek kaptánnya (igy szól a' Bétsi diarium) ekként adá elő az avval való bánásnak módját: „Nem szükség, úgymond, az evvel való élesnek módját, és tökelletesítését, ki nyilatkoztatnom. Ollyatén kirnyülállások ezek, mellyeknek titokban való tatása által mi még sokáig, annak, más nemzeteket ki szorító jussában maradhatunk. Egyedül azokat az utakat beszéllem elő, mellyeket ez a' levegő égben repülő hájó néhány napok alatt égbe vitt. — Minthogy ez az alkotmány épen azon folyó test hátán hordattatik, a' melly a' zürzavaros időket szüli, szükségesképen gyakran kell annak ezekkel küzködni. Illyetén viszontagságokkal küzködött Namur felett, mellyek miatt vissza kellett azt Maubege-be vinni, és olly álla-

patba helyheztenni, melly által alkalmatossá tetetett a' levegőég változásainak el viselésére. — *Sept.* 8 dikán onnan, az az *Maubegé* böl ki indulván, *Sept.* 18 dikán Brüsselbe repült. — Utjában szenvedett ellenkező szelek miatt ismét meg sebesítetvén, újra meg kellett azt orvoslani, avagy újjítani. — Könnyen képzelhetitek, melly számos nép kívánta volna annak alkotmányát látni, de én senkit is ahoz közel nem bocsátottam, és csak annak munkáit, nem pedig mivét engedtem nézni. *Bámulással* fogják ok a' *Brusselieknek* arról való okoskodását hallani. — Az aristocraták szomorúsággal tekintik azt — sokan kételkedenek, hogy ez a felettebb nagy és töredékeny alkotmány követhesse a' marsirozó armadiát — masok bámultak azoknak vakmerőségeken, a' kik abba ülni, és a' háborgó levegő égbe hajókazni méreztettek, és méreztlenek.

Hogy el ne felejsük, ismét egy új találmánnyal gazdagította a' Francia termékeny elme hazáját, i. i. a' potásnak avagy hamu zsirnak vad gesztenyéből való készítésének mesterségével, melly szerént 24 lat vad gesztenye hamúból 18 lat hamu zsirt lehet ki venni. — Erre való nézve, minden polgári előjáróknak meg parantsolta a' Convent, hogy a' vad gesztenyének idei gazdag termését el vesztegetni ne engedjék, hanem gyűjtsék ölzve, és addig is, mig kész pénz fizetésért Párisba küdenék, száraz helyen tartásák. A' nemzethez tartozó kertekben és erdőkben termett vad gesztenye is szorgalmatossan ölzve gyűjtetik (*k*).

(*k*) Potassche, Cinis Clavellatus, Alumen Catinum, magyarul, hamu zsir, avagy só, fűvekből, gyökerekből és fából, kivált tserfából, bodzafából 's. a' t. szokott készittetni Lengyel, Magyar, Prussia és Orosz országokban, és Né-

A' Német-Birodalombeli közönséges és magános levelek, külömbkülömbféleképen beszélnek a' jelenvaló hadakozásnak környülállásairól, úgy hogy azoknak, a' kik azokat tulajdon szemeikkel nem láttak, allig lehet az igazságot ki tanulni. — Egy *Octobernek* 19 ik napján költ *Koblenczi* levél azt beszél, hogy nagy erővel közelgetnek oda a' Frantziák; hogy *Nauendorf* Cs. K. Generál kén-telen vólt magát hátrább húzni, külömben vagy egészen el szakasztatott vólna a' Gr. *Clerfayt* ármádiájától, vagy igen sok viszontágságok közt kellett vólna nekie magát az ellenség keze közül ki menteni, és így ő is tanátsosabnak lenni itilte corpusat a' *Renuson* által vezetni, mint magát az áthatatlan hadi szerentse kegyelmére bizni. És így épen ollyatén tábor helyet választott magának a' nevezett Generál a' *Renus*' jobb partyán, mint a' minémű vólt annak bal partyán. Ugyán ez a' levél emliti azt is, hogy *Melas* Generál is által ment a' *Renuson*, és amavval együtt *Ehrenbreitenstein* és *Neuvid* közt felleik, 's mindkettő a' Gr. *Clerfayt* ármádiájának bal szárnyát fedezi. — Utóllýára hogy az ott le tétetett *Prussus* magazinumok is által hordattak a' *Renus* jobb partyára, következésképen egészen magára hagyattatott légyen *Koblencz* várasa. — Egy, *Oct.* 22 ik napján költ *Frankfurti* levél bizonyosnak

---

met Országba, Hollandiába, Frantzia és Anglia Országokba, holott nagy szűke vagyon az elő fának, vitettetni, és el adattatni, mellyre a' Chimiában, az orvosság, szappan üveg és Kristály készítésben, nem külömben a' festésben nagy szűkség vagyon. — A' potaschtól meg maradt hamú igen jó a' sovány föld kövérítésére. Ha a' vad kesztyenéből való hamuzsir készítésének mestersége más Europái nemzeteknél is esméretes lejénd, nem fognak az erdők annyira ki pusztittatni.

lenni mondja, hogy *Koblenczet* is el foglalták már a' Frantziák, talám nem is lehet e' hirnek igazságáról kételkednünk, annyival inkább, hogy *Koloniának* és *Bonnak* el vétetését is a' *Frankfurti* levelek adták tudtukra.

A' Westfáliai kerületből, nevezetesen *Lippstadt*ből így írnak Oct. 14-ik napján: A' mi városunk, *úgymond*, és az egész vidék tömve van a' sok honnyából ki futott emberrel, kiknek tsak szemlélése is könnyüket fatsar ki a' felebaráti szeretettel biró embernek szemeiből. — Tegnap és ma egynéhány szekerek érkeztek ide *Düsseldorfból* Palatinatusi katonáság fedezése alatt, melyek a' Kolóniai V. Fejedelemnek képtárából való ritka képekkel voltak meg terheltetve. Úgy hállyuk, hogy tsak 400-an voltak azok a' Frantziák, a' kik Oct. 6 ikát követett éjjel *Düsseldorf* alá mentek, és a' városba bombákat és tüzes golyóbisokat hánytak, melyek által nagy tűz gerjesztetett. Lehetetlen azt a' félelmet, és az abból következett zürzavart képzelní, a' melly a' lakosokat el foglalta, minden a' kit lábai birtak, futott, honnyát oda hagyta, nem gondolt a' tűz óltásával. Az ott állott Ts. K. Generál (e' vólt *Kerpen F. M. Lajtinánt*, a' mint előbbi Kurirunkban jelentettük), mingyárt kezére vette a' város kormányát, meg némitotta a' Frantzia ártillériát jól intézett ágyú golyóbisai által. Azomban még is nagyon meg károsítottak a' V. Fejedelem palotája, a' ló istálló, a' posta ház pedig földig le égett.

A' Bergi hertzezségnek egy nem utólsó városából, *Siegburgból*, illyetén tudósítást vettünk: Minden falusi lakosoknak, *úgymond*, erőssen meg parantsoltatott, hogy gabonájának egy részét a' Ts. K. magazinumokba vigye; más ellenségtől el nem foglaltatott vidékekre is hasonló parantsolat küldetett ki. Az a' Ts. K. tábor, a' melly eddig a' Rénus jobb partyán *Bonnon* alól 3 órányira, *Zunnendorf* mellett vólt, rész szerént *Yglich*-be, rész szerént

pedig *Neuvidde* tétetett által, *Zunndorf* alatt egy divisió hulzárnál, és egynéhány pattantyusnál, 's egynéhány nehéz ártillériánál több semmi sem maradt. *Mondorftól* fogva *Brullig* katonaságból álló lántz huzatott a' Rénus jobb, vagy inuenso partyán. — Valamint ennekelötte, úgy most is halálnak a' *Koloniában* szóló harangok, Oct. 12-dikén, mint a' V. Fejedelem születésének emiékézetes napján, minden harangokat meg engedtek ottan a' Frantziák vonatni, a' közönséges isteni tiszteletet és vallásbeli gyakorlást, nemcsak meg nem akadályoztattak, sőt halálos büntetés miatt meg parantsoiták az oda való papoknak, hogy szorgalmatossan végbe vigyék hivatalbeli kötelességeiket. —

Ugyan onnan, az az, *Lippstadt*ből iratik, hogy négy Ts. K. batallion ment be *Dusseldorfba*; hogy *Werne* Generál 6 batallionnal és 16 escadronnal marsirozott *Duisburg* alá, a' *Wesel* és *Hannóverai* seregekkel való egyességnek további fenn tartása végett; hogy *Nimvegennek* oltalmazása *Hammerstein* Hannóverai Generálra bizattatott; és hogy az *Anglusok*, *Hannóveranusok* és *Hassusok* kiváltképen a' *Bommel* szigetét, és a' *Waal* vizének partyát *Nimvegentől* fogva *Gorkumig* akarják védelmezni.

Weselhez ugyan még eddig nem közelitettek a' Frantziák, de még is éjjel nappal jobbitatnak, 's új bástyákkal és sántzokkal szaporittatnak annak erősségei. — *Weseltől* fogva *Venloig* még eddig tellyességgel nem mutatták magokat a' Frantziák.

A' Rénusnak alsó részéről, a' többi közt, még azt a' tudósítást is vettük, hogy a' *Maas* és *Waal* közt le telepedett Frantziákat keményen meg verték, és 400 embereket el fogták volna a' *Hannóveranusok*; hogy *Pichegrü* és *Jourdan* Fr. Vezéreknek pármadiaik igen meg szaporodtak, és

hogy ők mind ketten Holláudiában akarnának téli kvartélyt magoknak készíteni, hogy nemcsak Frislandia, hanem a' Transisallanai tartomány is nagyon sürgettetí a' Hágai fő kórmány szék előtt a' békességet; hogy a' Mastrichti őrizet közül 4000 ember ki tsapott ugyan az ostromló Frantziákra, hanem szerentsétlenek vóltak a' velek való tsatában; és hogy a' *Koblenczi* lakosok nagyon rettegnék a' Frantziáktól, úgy gondolhozván, hogy a' haború előtt oda költözött, és ottan a' Fr. herczegeknek számára verbunk placzot ütött Frantzia nemesek miatt bosszújokat fogják állani

Végtére lassuk a' Rajnának felső részén történt hadi dolgokat, és körülállásokat is. Egy Prussus hadi tiszte ezeket írja Schwabenheimből egy barattyához: Még eddig tsendesen, és rendszeren huztuk magunkat vissza, az ellenség tsak tavolról követett bennünket, és néha néha őszve puskázott huzárjainkal. — Egy Kurir érkezvén hozzánk *Berlinből* Oct. 14 ikén, más nap reggel parolánál ezeket jelentette ki *Möllendorf* Feldmarsal: „Ő Excellenciája, úgymond az adjutans, az egész Pr. ármádiának azt adattya tudtara, hogy az Anglusokkal való, segítséget tárgyazó traktátnak vége vagon; és így a' mit ennekutánna mivelünk, mind azt tulajdon fegyvereinknek ditsőségére, és keresett betsületünknek fenn tartására fogjuk mivelni. Hogyha tehát szorongatni akar bennünket az ellenség, meg fogjuk őket verni, annyival inkább, mivel ő Excellenciája a' Feldmarsal jó téli kvártéllyal, és nem sokára követbezendő békesseggel biztat bennünket.”

Az Oct. 21. dikén költ *Manheimi* levelek világosan azt beszélik, hogy mind a' fent nevezett fő hadi vezér, mind *Hohenlohe* örökös hertzeg által költöztenek a' Rénus vizén, és hogy *Moguntziának* védelmezése *Neu Ts. K. Generalra* biztatott legyen. — A' *Moguntziai* levelek is azt

erössitik, hogy minekutánna Gr. *Kalkstein* Pr. Generál Lajtinánt, a' paradén bútsút vett vólna a' vele együtt ott feküdütt Moguntziai seregeknek felsőbb és alsóbb rangú tiszteitől, ő is által vitte a' vezerlése alatt lévő Prussus seregeket a' Rénus vizén. Helyettek 9 vagy 10 ezer főből álló *Austriacusok*, *Palatinatusbeliek*, és *Darmstadiak* rukkoltak bē a' városba, és így már most 18 ezer főre megyen a' Moguntziában fékvő őrizet. Az oda való hivatalosoknak nagy része *Aschaffenburgba* (Frankfurtól 5 mélföldnre) költözött, ellenben a' V. Fejedelemnek belső ministere, és udvari Cancellarius *B. Albin* néhány tanátso-sokkal egyetemben, hogyha a' környülállások engedéndik, egész télen ott fog maradni.

* * *

Tek. Kesztelényi Pál Urat, a' Magyar Hazában, mind a' két Törvény széknék fel esküdt prokátórat, méltoztatott ő Felsége, a' Fels. Magyar Országai Cancelláriához, udvari Agensnek kegyelmessen ki nevezni, melly hivatalyában az említett udvari Agens úr a' hitet, e' folyó hólnapnak 11 dikén nyilván le is tette Lakása vagyon itten, az úgy nevezett *Salzgries* úttzában, a' 443 ik számú háznak masodik szakaszában.

D D. S.